

La satanització catalana de Marcel Proust

EL TEMPS

Marcel Proust agafa una raqueta de tennis a tall de guitarra, a Neuilly, l'any 1892. Els catòlics catalans com l'escriptor Ramon Rucabado van dir que Proust era satànic: pensaven que duïa força.

El 3 de maig del 1927, la Congregació del Sant Ofici, nom que rep la Inquisició des del 1908, publica una *Instrucció* sobre la literatura sensual. Després de criticar l'obscenitat de la literatura popular, el text rebat l'opinió generalitzada que l'obra deixa de ser immoral si és verament artística i adverteix dels perills de determinada literatura d'estil bell i acurat.

L'elegància d'estil mai no pot impedir, s'hi afirma, "que els lectors, que per mor de la corrupció de la natura humana, són generalment fràgils i inclinats a la luxúria, es perverteixin

Els escriptors catalans catòlics més reaccionaris van satanitzar Proust. En el centenari de la 'Recerca' EL TEMPS refà la història de la recepció de l'autor a casa nostra.

d'enteniment i de cor, agafats sense adonar-se'n amb l'esquer d'aquelles pàgines immundes".

La Paraula Cristiana, mensual fundada pel canonge Carles Cardó, celebra el juny següent que l'Església catòlica hagi dit "la darrera paraula en la importantíssima i debatuda qüestió de les relacions de l'Art i la Moral".

La qüestió l'acabava de tractar la publicació a través d'una enquesta que cristal·litzaria l'any següent en un cicle de set conferències celebrat a la Biblioteca Balmes amb algunes dels més destacats escriptors catòlics, com el pare Ignasi Casanovas, Joaquim Ruyra o Manuel de Montoliu, crític literari de *La Veu de Catalunya*. L'editorial de la Biblioteca Balmes convertiria les conferències, aquell mateix 1928, en el llibre *L'Art i la Moral*.

Mossèn Cardó recorda en la seva intervenció que Montoliu ha dit que la novel·la contemporània és filla de Marcel Proust, i que és una novel·la immoral no per massa comprensiva, sinó per massa migrada en la seva concepció de l'home, i perquè fa créixer els paràsits de totes els cobejances.

El crític de *La Veu*, en efecte, just després de proclamar que la novel·lística actual és filla de l'autor francès, sentenciava: "La novel·la en mans de Proust i dels seus deixebles no es proposa altra cosa que penetrar en l'intricat laberint infernal de les passions i seguir-les fins a les seves manifestacions més perverses i monstruoses, sens encendre mai cap claror que il·lumini la sortida cap al món superior dels nobles instints on regna una divina llei d'espiritualitat redemptora".

Aquella segona meitat dels vint, Proust és, per als combatius intel·lectuals catòlics, el novel·lista més important, immoral i influent del moment. Publica el primer volum de la *Recherche, Du côté de chez Swann*, el 14 de novembre de 1913, però la Gran Guerra posposa la seva projecció fins al 1919, amb el premi Goncourt per *À l'ombre des jeunes filles en fleurs*, projecció que es reforça amb l'edició de la resta de volums, fins al 1927, cinc anys després de la seva mort, i d'altres llibres.

El màxim propagandista catòlic que ha donat la Catalunya del segle XX, com l'ha batejat Albert Manent i "sens

dubte el més destacat i conseqüent moralista i apòstol seglar que s'hagi mantingut a Catalunya al llarg d'aquest segle", com va proclamar el periodista mossèn Ramon Cunill al *Full Dominical* de Barcelona el 1966, arran de la seva mort, també va veure en Proust el més gran, i més immoral, artista del moment.

Ens referim a Ramon Rucabado i Comerma (Barcelona, 1884-1966), "advocat ardentíssim de la moral cristiana, mestre del sermó i de la polèmica", en paraules de Montoliu, que el 1916 ja havia publicat el llibre *Els editors i la llibertat de l'art*, una crida a la responsabilitat i el compromís moral de l'editor.

'Catalunya Social'. Des de la seva plataforma d'aquells vint, el setmanari *Catalunya Social*, Rucabado —famós per les seves campanyes a favor de la castedat i la censura al cinema, i contra el sindicalisme, la sociologia, el joc, *La Vanguardia* de Gaziell, la maçoneria, el malparlar, el CADCI més reivindicatiu, del qual havia format part, com a dependent de comerç que era, H.G. Wells o les penyes de l'Ateneu— inicia, l'octubre del 27, cinc mesos després de la *Instrucció*, una aferrissada i llarga campanya contra un escriptor que presentava com l'autor de *Sodoma i Gomorra*, que segur que sap que és jueu i pederasta.

A l'igual que acostumava a fer en moltes de les seves croades, per engegar motors utilitza una manifestació pública favorable al mal que vol combatre. En aquest cas, és una conferència de Feliu Elias, *Apa*.

L'any anterior, Rucabado ja havia dirigit una sostinguda campanya contra Elias per la publicació de *La Catedral de Barcelona*. Tan sostinguda que, conta Armand Obiols (*La Nau*. 5-VIII-1928), quan Josep Maria Capdevila li demana explicacions, atès que el llibre havia passat per la censura eclesiàstica i sabia que la campanya desplaïa al bisbe, en Rucabado respon: "És inútil. No puc callar. Escric directament per inspiració divina".

Elias —que la dècada següent dedicarà sis extensos articles a Proust, a *Mirador*, amb el pseudònim Joan Sacs— havia gosat situar el novel·lista al nivell de Beethoven, Miquel Àngel i Rembrandt.

El setmanari *Catalunya Social*, fundat el 1921, va ser la principal plataforma antiproustiana.

Ramon Rucabado és considerat el primer propagandista catòlic català del segle XX.

Per a acabar-ho d'adobar, Elias es vanta, ha sabut Rucabado, de preparar un estudi contra Chesterton ("Chesterton o la sofística recreativa", *Revista de Catalunya*, maig 1928), autor especialment estimat pels intel·lectuals catòlics, del qual van fer bandera, rebut afectuosament en les seves visites a Catalunya. Per tant, Elias pot ser presentat per Rucabado d'enemic de l'apologeta i amic de l'extraviat; d'enemic del cavaller i amic del monstre.

Proust és monstre i és diable en l'article que enceta la campanya contra el novel·lista. L'article, titulat "Amic de Proust i enemic de Chesterton", en "honor" d'Elias, apareix el 29 d'octubre del 1927. Quan el *Calendari XUT!* per al 1930 [vegeu complement]

escenifica un partit de futbol entre els Amics de Chesterton i els socis de l'Ateneu, el cronista (Ever) farà que l'ateneista Joan Sacs (Feliu Elias) marqui el gol de la victòria amb el nom de Joan Sans, per a total escarni dels chestertonians. I que Rucabado hi tingui un clar protagonisme: és el defensa més impetuós; l'únic que fa tres faltes greus i el que hauria pogut fer guanyador el seu equip si hagués substituït el davanter, mossèn Coltell (Colléll), que no s'entenia amb els seus interiors.

El *Xut!* confirma la popularitat dels articles de Rucabado. Hi llegim que, sobre uns incidents produïts en un club, el periòdic demana que el sidral vessat caigui pesadament, com un article d'en Rucabado, sobre els culpables. I que un boxejador començà atacant com un article d'en Rucabado: demostrà pasta de boxador, si bé va abandonar al segon *round* perquè el nas li rajava com la font del Pare.

Rucabado carrega contra Elias i no pas contra el proustià Xènius, autor que admirava i se'n sentia deixeble fins que va convertir-se en renegat. Ni contra el *D'ací d'allà*, *La Vanguardia*, la *Revista de Catalunya* o l'Ateneu Barcelonès, que havien contribuït a popularitzar i sacralitzar l'escriptor, perquè es troben a les mans, o serveixen de plataforma, dels infidels, i era lògic que juguessin la carta de Proust.

Gaziell dedica a Proust, a *La Vanguardia*, un llarg article el 22 de novembre del 1922, quatre dies després de la seva mort. I el 19 d'abril del 1928 parla del "meravellós Marcel Proust" en la conferència sobre Miquel dels Sants Oliver que pronuncia a l'Ateneu i reproduceix a Mallorca *La Nova Terra* el maig, publicació que en el seu pri-

mer número del gener anterior acull uns elogis al novel·lista de l'escriptor de Borriana, Artur Perucho.

D'ací d'allà publica el juny de 1925, a tall d'homenatge a Proust, el relat "La mort de Baldassare Silvande vescomte de Silvania", en versió de Millàs Raurell, el mateix any que Pla hi proclama que la novel·la moderna va de Stendhal a Proust i Morand. Si eliminem Morand, que deixarà d'apassionar Pla, és el punt de vista del barcelonès Luis de Zulueta al diari *La Libertad* de Madrid el 3 de juliol del 1920.

I la biblioteca de l'Ateneu, on un Borralleras obliga els companys de la penya a llegir el novel·lista, s'afanya a adquirir els dos primers títols de la *Recherche*, en els quatre volums de la Nouvelle Revue Française, l'any de la seva publicació, 1920.

Tampoc no perd el temps criticant que López-Llausàs, l'editor de *L'Esquella* i *La Campana*, de tuf maçònic, triés un text de Proust, "Jornades de lectura", per al llibre miscel·lani *Paradisos de paper*, editat el 8 de maig de 1927, obsequi del seu establiment, la Llibreria Catalònia.

La Paraula Cristiana de Carles Cardó va ser contrària a Proust per immoral.

La fluida ploma de Rucabado el porta a celebrar que la major part dels lectors de *Catalunya Social* ignorin el nom i l'obra de Proust, "per sort i honor d'ells", sense adonar-se que, a partir de llavors, aquests lectors ja no tindran, per culpa seva, ni l'honor ni la

sort de desconèixer-lo. Més encara, els demana que "el nom de Marcel Proust, lectors, cal que us el graveu tots a la vostra ment, almenys amb tant motiu com el d'Emili Zola".

És, diu, el nom del mal esperit literari d'avui dia, que al seu costat converteix Zola en un arcàngel. I no és pas un autor més, sinó un autor extraordinari, les altes virtuts del qual són descrites per Rucabado, tant o més bé que el més abrandat apologeta. Proust, descriu Rucabado, és un refinat i aristòcrata cisellador d'obres mestres, un escriptor i psicòleg de ploma formidable, d'unes qualitats artístiques d'excel·lència. El problema és que totes aquestes qualitats les posa al servei del Mal, en majúscula.

Lucifer. Rucabado –barreja d'exaltament místic i de puritanisme agut, diu el proustià Josep M. Corredor (*L'Autonomista*, 8-II-1933)– veu que l'obra de Proust és tan meravellosament sinistra i tan extraordinària, que creu que ha rebut l'ajut del dimoni. És un autor, diu, que posseeix els ressorts del mal amb un imperi tan cert i tan poderós, que si

L'èxit femení de Proust desplaçarà a Rucabado

El 1929, Just Cabot parla a la secció "Els dijous blancs" de 'Mirador', de l'èxit de Proust entre les lectores i deixa constància que el fet desplaçarà, "segurament", al senyor Rucabado.

LES DONES QUE LLEGEIXEN PROUST

A la Sra C. C. de M.

Tenim dades exactes sobre els més notables lectors de Proust a Barcelona. Per això sabem que entre ells hi ha unes quantes dones, intel·ligents, simpàtiques i distingides, sense cap senyal exterior ni tampoc cap deformació mental que les pugui fer incloure en aquella antipàtica denominació d'intel·lectual que, sobretot tractant-se de dones, és una qualificació completament pejorativa.

Als que no ens interessa solament el Temps perdut i el Temps retrobat, sinó també el seu autor, la seva correspondència i el que s'escriu sobre ell i la seva obra, la notícia no ens pot desplaure, com desplaçarà, segurament,

al senyor Rucabado, que creu de bona fe en la col·laboració efectiva de Proust i el diable en persona que no és pas un col·laborador com se'n poden trobar cada dia.

Aquest fet, el d'haver-hi lectores de Proust, almenys per les nostres observacions personals, és independent de l'esnobisme. Cal dir que si en fos dependent tampoc hi veuríem cap mal, ja que un esnobisme per les coses bones és preferible a un esnobisme per les insanitats. I, encara, l'esnobisme, com va entendre-ho Carles Soldevila, és una disposició d'esperit elogiable ben sovint.

En el fons del fons, Marcel Proust és un xafarder de geni. ¿Potser per això les dones que l'han començat l'han se-

guit fins al capdavant? La suposició és absurda, basada en un prejudici gratuït. L'home és tan xafarder com la dona; en l'únic on hi ha alguna variació és en el tema de les xafarderies, i, encara, potser més en la manera d'enfocar el tema que no pas en aquest mateix.

Desgraciadament, no ens podem estendre sobre un punt tan interessant com aquest de la xafarderia, perquè comporta moltes distincions a fer per a les quals no tenim espai i perquè no tenim cap necessitat de justificar, per exemple, la secció del nostre setmanari que es troba precisament a mà dreta d'aquesta nota. ["Mirador indiscret"]

Diguem, això sí, que la xafarderia, ben administrada, és una de les qualitats més estimables per a la vida social

els teòlegs no hi troben inconvenient, i fundant-se en la creença admesa de l'Església d'una certa intervenció del Maligne en les pràctiques espiritualistes que escapen al control científic, es pot arribar a pensar en una col·laboració diabòlica en molts dels passatges.

Perquè, continua, “per a honor del llinatge humà, costa molt d'entendre que un home pugui, tot sol, concebre certes formes de maldat i encertar amb tal domini en la faisó d'explicar-les i expandir-les”. Per tant, “jo crec que Llucifer encarnat i fet escriptor, escriuria avui com Marcel Proust”.

Quan, dos anys més tard, Just Cabot anuncia a *Mirador* [vegeu complement] que les dones llegeixen Proust, diu que la notícia “desplaurà, segurament, al senyor Rucabado, que creu de bona fe en la col·laboració efectiva de Proust i el diable en persona”.

D'un periodista qualsevol no es podria esperar que, després d'aquest article, pogués dir més coses sobre Proust. Però no pas d'un apòstol que amb la paraula més que bella, inflamada, sovint se us emporta, o us atueix, amb el martelleig dels seus conceptes,

i que pot convertir-se en un exercici psicològic de primer ordre. La prova, l'obra de Proust, on la trama és a penes existent i l'anècdota, reduïda al mínim.

Però unes xafarderies que ocupen tants volums i sobre persones desconegudes, és evident que no poden interessar per elles mateixes, ni tan sols per la minuciositat descriptiva d'allò que les dones afeccionen, els vestits i la decoració, per exemple.

Explicar, doncs, el fet que Proust hagi trobat lectores –i unes lectores que li hauria agradat molt de conèixer– gràcies a un argument tan simplista, és acontentar-se amb raons còmodes però inexactes. L'explicació cal cercar-la únicament en una qüestió de bon gust literari, i aquesta explicació té l'avantatge d'ésser alhora veritable i honorable.

C. [Just Cabot]

Mirador

(29 d'agost de 1929)

de les seves afirmacions enormes (*El Borinot*, 11-VI-1925). O del cristià exemplar que amb la seva ploma arborada i fecunda ha dut a terme les grans campanyes contra l'intrusisme immoral que valent-se de mil subterfugis vol prostituir la nostra dignitat de poble cristià (*La Paraula Cristiana*. XII-1934).

L'article posterior al titulat “Amic de Proust i enemic de Chesterton”, que Rucabado publica al setmanari, conté unes referències a l'autor, al qual “per desgràcia em tocarà revenir”. L'elogia com a estilista únic, però el posa com a exemple de la puresa de les paraules que no corresponen a la de les idees.

El cas “actual i gravíssim”. El cas “actual i gravíssim” de Marcel Proust, afegeix, “demostra com és possible –i tal volta no és nou en la història d'aquest *tour de force* de l'infern– fer passar sota llenguatge impecable i clar, purgat de cruces i nuditats, sobri d'imatges carnals, la immoralitat més satànica i de passada la irreligiosa més absoluta”.

Ja sap, doncs, que Proust no és pornogràfic, que *Sodoma i Gomorra* no parla de Sodoma i Gomorra.

La peça anunciada “per desgràcia” sobre Proust apareix l'1 de gener del 1928, si bé abans ja l'esmenta, en un article sobre Joan Llimona, en criticar aquells rebentadors de la pintura religiosa que en gest de cinisme màxim aixequen “la bandera negra de Proust”.

L'excusa de la peça anunciada són els elogis dedicats a l'heterodox Cristòfor de Domènech, arran de la seva mort. La simpatia personal pel personatge no pot, diu, justificar els elogis rebuts, situació, diu, equiparable a Proust.

La tesi hi ocupa poques línies. Les dedicades directament a Proust hi són majoria. Rucabado s'enorgulleix que *Catalunya Social* sigui el primer periòdic catòlic que l'ha atacat d'una manera franca.

I serà qui ho farà amb més insistència i contundència: “ha llençat la literatura moderna a l'abisme de les turpituds més infamants”; “l'horrible negror de l'obra proustiana, escàndol i ofensa de la consciència dels cristians”; “autor de l'obra mestra de la inspecció de les clavegueres”; “la infecció encomanadissa de la seva literatura desafiadora de Crist i de l'orde cristià”; “ha deixat una

obra emmetzinada, perversa i destructora, que colpeix les consciències, irrita els sentiments i agredeix l'ànima, o bé ferint-la o bé decantant-la al mal”.

Proust torna a fer bo Zola. Al costat de Proust, “resulta un moralista”. I bon seguidor de la cultura francesa, es dol que alguns catòlics i intel·lectuals de dreta francesos l'admirin, com Jacques Rivière i François Mauriac.

Però, tot i admirar-lo, el catòlic Mauriac demostra, en l'article posterior del 14 de gener, “La mort artística i la mort filosòfica”, que Proust no és prou catòlic, perquè, segons Rucabado, no segueix el pensament i l'exemple del bisbe Torres i Bages, el seu gran mestre.

A l'epígraf de l'article del 14 de gener arriba a contraposar una frase de Mauriac sobre Proust a les últimes paraules del bisbe al seu llit de mort. Mauriac hi diu que Proust és un home de lletres que arriba al seu paroxisme, perquè ha fet de la seva obra un ídol i l'ídol l'ha devorat. Torres i Bages assegura que Jesucrist no havia vingut al món per fer intel·lectuals, sinó a fer homes pràcticament virtuoses.

Rucabado diu que Proust no pot haver fet sol la seva obra, que ha rebut ajut del dimoni

Els retrets morals es barregen, una vegada més, amb els elogis literaris: “psicòleg de la degeneració”; “monstruositat moral”; “la seva novel·la única i colossal –infernalment colossal”. Fins i tot li retreu que, malalt, asmàtic i neurastènic, treballés sols de nit, pensant, parlant i alienant només per deixar acabada i arrodonida la seva novel·la.

Si el llegir fa perdre l'escriure, amb en Rucabado passa a la inversa. De tant escriure no està prou al cas del que es publica i al següent article sobre Proust, del 28 d'abril, “La simpatia i la filosofia”, escriu que l'Apa va ser el primer, “que jo sàpiga”, que enlairà “la bandera negra de Proust”, quan ja ho havia fet molta més gent, abans.

Enfrontament 'esportiu' entre els dos grans grups intel·lectuals

L'esportiu 'Xut!' constata la divisió entre catòlics i intel·lectuals ateneistes en el seu 'Calendari per al 1930'. Ramon Rucabado hi destaca, entre els primers.

DESPRÉS D'UNA LLUITA ENCISADORA, PLENA DE MATISOS, ELS "SOCIS" DE L'"ATENEU" VENCEREN PER UN GOL DE DIFERÈNCIA A "ELS AMICS DE CHESTERTON"

Abans d'ahir, a l'espaiós terrat de casa el doctor Borralleres, es celebrà aquest encontre entre els dos onze considerats com els més forts en el món intel·lectual. L'encontre no defraudà als nombrosos amics dels distingits jugadors que presenciaren la lluita noble i intel·ligent. En primer lloc hem de remarcar la tasca admirable del dilecte equipier de "Els amics de Chesterton", en Josep Ma. Junoy, que feia de porter, al qual l'únic gol que li feren es degué a que la pilota se li desvià en topar amb la Bíblia que li feia de mascota, i la seva cursa l'enganyà. En Rucabado i en Ruyra, que feien de defenses, estigueren insuperables, contrastant l'ímpetu del primer amb la suavitat del segon. La gran equivocació dels directius de "Els amics de Chesterton" consistí en no posar en Rucabado de davanter, substituint a mossèn Coltell [Collell], que va tenir una tarda confosa i no capí prou clarament les jugades que li brindaven els seus interiors.

Dels vencedors s'ens fa difícil, gairebé impossible fer distincions. Tots plegats estigueren a una altura enviable, rivalitzant en superar-se. En Joan Sans [Sacs], autor del gol de la victòria, forní una tasca digna d'elogi i s'entengué a la perfecció amb els seus companys de davanter, Mínguez, Brunet, Bellmunt i Llates. En Rovira i Virgili, que feia de mig-centre ajudat per en Domènec Guansé i el doctor Aiguadé, no defallí mai. La defensa, formada per en Carles Capdevila i l'Hurtado, es mostrà molt segura, i no va fallar cap pilota. Gràcies a la tasca dels defenses, en Nicolau d'Olwer no tingué necessitat d'intervenir i obtingué un triomf fent de porter.

L'arbitratge del senyor Estelrich no fou l'imparcial que hauríem desitjat. Es complagué en assenyalar els *fautes* dels vencedors i en canvi no assenyala tres faltes greus d'en Rucabado que mereixien ésser castigades amb "penalty". El públic l'esbronzà repetides vegades, demostrant la seva disconformitat.

EVER

Xut! Calendari per al 1930

Rucabado hi diu que si llavors va cridar contra l'Apa ara ho farà contra *La Nova Revista* —la del chestertoní Junoy, que el *Xut!* col·loca de porter del seu equip de futbol. La revista de Junoy publica un elogi calorós de Proust, "fill d'una ploma amiga, pròxima nostra". La ploma amiga i pròxima que no esmenta és la de Jaume Bofill i Ferro. Ja es va esverar a la primera frase: "Poques coses tan fascinants, per a l'home d'avui dia, en la literatura moderna, com els llibres de Marcel Proust".

Si Rucabado hagués sabut que quatre anys després traduiria Proust, i sis més publicaria l'extens article, "Proust i els medis socials", a la *Revista de Catalunya*...

Però Rucabado no s'escandalitza només pel cristià amic, ni per *La Nova Revista*, sinó sobretot perquè una publicació de filosofia cristiana que no esmenta hagi recollit i aplaudit l'elogi. Es refereix a *Criterion*, del pare Miquel d'Esplugues, i a una notícia que comença així: "Ben remarcable a *La Nova Revista* un estudi sobre Marcel Proust, de J. Bofill i Ferro. Un bell elogi de la literatura de Proust i de la simpatia que desperta". No seria l'únic elogi proustià de la revista. En parlarien posteriorment Just Cabot i Ramon Esquerra.

Rucabado havia dit que Zola era quasi un moralista al costat de Proust, i ara ho argumenta. Zola, escriu, àdhuc ateu i anticlerical, propaga, ni que fos amb llengua laica i revolucionària, virtuts d'origen cristià o bé fueiteja, amb boca obscena, vicis socials. És, doncs, un idealista.

Mentre que Proust, sense cap delict ni batec pels humans o desgraciats, sacrifica la seva vida i ànima a cercar el temps perdut esmerçant-lo en la descripció microscòpica, puntillista, en l'anàlisi química de les seves pròpies hores malgastades i del mitjà corromput on pul·lula una societat inútil, mundana, frívola però al mateix temps perversa, i això resulta molt més odiós que Zola. Ultra la repulsió que l'obra de Proust produeix al cor i a la consciència cristiana, mai no ponderaríem a bastança, afegeix, l'antipàtica que és en el terreny social, perquè l'ambient en què es mou és el de l'egoisme aristocràtic més refinat i pervertit. Hi ha, conclou, una altra

causa d'antipatia, que darrere de Proust hi ha Freud, cosa que ja han comentat molts crítics, conscients, molts d'ells, que Proust no l'ha llegit.

Rucabado, aquell 1928, estén la seva campanya contra el diable Proust a través d'una afectada prosa poètica que publica a *La Revista*, bo i contraposant-lo a Bernanos.

El moralista torna Proust a *Catalunya Social* amb l'article "Sant Pau a Montserrat", del 6 d'abril de l'any següent, 1929, crispat perquè un diari de dreta que no esmenta publica una apologia d'un escriptor "de llengua avellutada i elegant que realitza el *tour de force* d'esmerçar una prosa pulcríssima i mai obscena per a explicar i persistir i tornar-hi, amb insistència monomànica, les més miserables formes d'obsccenitat a les quals la màxima degradació possible en la natura ha fet doblegar l'espècie humana".

Contra Sagarra. Rucabado trobarà en l'ateneïsta Sagarra un exemple dels efectes malignes de Proust. El 14 de setembre de 1929 publica una detallada crítica contra *El Comte Arnau*, i hi fa responsable l'autor francès d'haver contribuït a empastifar més encara aquesta immunda epopeia amb un podrimener innecessari. Josep M. Planes farà barrila amb Rucabado a *La Rambla de Catalunya* (14-VII-1930) [vegeu complement]. L'envia al cel, i el castiga a trobar-hi en Sagarra i l'Apa.

Rucabado, que passa de l'idealisme noucentista al radicalisme inquisitorial, serà la riota de la premsa liberal, en especial la de l'Ateneu, com *Mirador* i *El Be Negre*, i per a una part de la premsa comarcal: *Avant...!* (5-VII-1931), de Figueres, l'anomena mastegaciris.

Sagarra torna a *Catalunya Social* el 18 de febrer del 1933, aquesta vegada gràcies a Montoliu. La revista reproduïx aquest dia la crítica que va fer a *La Veu de Vida privada*. Montoliu hi diu que l'element libidinós, que en els seus mestres Gide i Proust sempre té una motivació lògica o psicològica, en Sagarra s'erigeix en finalitat, i la turpitud libidinosa absorbeix monstruosament tot l'interès de la narració.

Sagarra havia creat en "L'Aperitiu" de *Mirador* del 14 de febrer anterior, el verb *ramonrucabadocomermejar*. El "Mirador Indiscret" va haver de dir,

La revista *Mirador* publica una sèrie de sis articles de Feliu Elias, Joan Sacs. La seva qualitat de proustià provocà les iras de Rucabado.

dues setmanes més tard, que el mot partia d'una creació de Carner, *ramonrucabadobadeja*, destinat a indicar que la cosa anava molt forta. Carner havia estat amic de Rucabado. I li feia bromes. Un dia Carner li va comentar, confessaria Rucabado mateix a Albert Manent, que li havien dit que havia tret unes targetes que deien: "Ramon Rucabado !Viva Jesús, Muera pecado!".

En la següent presència proustiana a *Catalunya Social*, l'autor francès farà un servei a Rucabado. Li servirà per a negar al també dependent de comerç Jordi Arquer, però revolucionari, la seva capacitat de crític.

L'autodidacte Arquer, diu Rucabado, damna l'obra esgarrifosa de Proust, Gide i Barbusse, i això arriba a fer pensar si coneix realment aquests autors. En el cas de Proust, Arquer el titlla de sentimental i això demostra, diu Rucabado, que no el coneix perquè ha estat justament comparat amb Sorel per la seva freda observació i glacial anàlisi de la societat i, per tant, definir-lo com a sentimental és definir-se a si mateix d'impreparació o d'incapacitat.

"Amb una prosa elegant i avellutada explica les més miserables formes d'obsccenitat"

Rucabado "divulga" Proust dos cops més a *Catalunya Social*. El 4 de maig del 1935 és el gran mestre del diàleg decentment tractat però immoralista en el fons. Després, el 21 de setembre següent, l'inclou, al costat de Gide, en la llista dels malastres socials i més especialment morals que el setmanari ha hagut de combatre i combat, des de la seva aparició, el 1921, una època de desordre moral enormement pitjor que l'anterior a la Gran Guerra.

En la moda, el nudisme, el mallot, les platges. En el cinema, els grans escàndols del cinema immoral, de l'apogeu de Hollywood, i de les seves vedets que han trastocat el món. En el lleure, el joc. En l'art, el tombant cap al paganisme. I en la literatura, la degradació cap als subterranis més vils i repugnants, cap a les perversions inoïdes de Gide i Proust, perversions que han transcendit a la vida pràctica donant un coeficient d'immoralitat artística i social avui sense comparança més ensota de 1914.

Rucabado deixa finalment tranquil Proust gràcies a una encara més enfebrada campanya que entaula contra l'"Exposició del Nu", de Nadal de 1933. Li farà vessar tanta tinta que l'any següent en farà un llibre de 128 pàgines, i no exhaustiu!: *Bandera d'escàndol. Resum de la campanya contra l'"Exposició del Nu"*.

Rucabado hi anuncia que prepara els llibres "Anti-Sorel" i "Anti-Hollywood", que no veurien la llum. Finalment, el franquisme farà innecessàries les seves campanyes, en aplicar les censures i repressions que demanava.

La Paraula Cristiana no deixa Rucabado sol. Els trenta, l'hispanista Adolphe de Folgairolle parla de la mentalitat desviada de Proust i li retreu que l'esnobisme li impedeixi concebre el bé i el mal, el que és bell i el que és lleig.

I el claretià Josep Puigdessens, parla del baf repugnant de la luxúria que hi ha en quasi totes les obres de Gide, Proust, Loti, Mirbeau i Margueritte.

Manuel de Montoliu, que Domènec Guansé (*Revista de Catalunya*, XI-XII, 1929), veu incapaç de copsar la novel·la que arrenca de Proust i de Freud, reivindica a *La Veu* (18-VII-1933) François Mauriac, poeta de la vida interior, "entesa no a la manera de Proust, per al qual el sobrenatural és inexistent."

Rucabado, satiritzat per Josep Maria Planes

Josep Maria Planes fa barrila amb Ramon Rucabado a la secció “Set dies set nits” que publica al diari ‘La Rambla de Catalunya’.

EN RUCABADO AL CEL

El disgust més gros, el senyor Rucabado el tindrà el dia que vagi al cel. Perquè és de creure que el senyor Rucabado hi anirà, al cel. Sinó, francament, la broma seria massa pesada...

Us imagineu l'escena? El senyor Rucabado, tot vestit de negre i amb el darrer número de *Catalunya Social* traient-li el nas per la butxaca de l'americana.

—Caram, senyor Rucabado —li dirà Sant Pare—, ja era hora, home de Déu! Cregui que ens havia fa passar ànsia...

I En Rucabado entra al cel. L'àngel encarregat del guarda-roba se li acosta:

—Quines ales li posarem, senyor Ramon? Em permetria recomanar-li aquest nou model que ens ha dibuixat En Josep Maria Junoy...

—Com s'entén! En Josep Maria Junoy també és aquí?

—I per què no? També hi ha el seu germà, don Emili. Aquest, però, sembla que va tenir la sort d'una recomanació del senyor Pic i Pon, el qual està molt ben relacionat amb Sant Josep Oriol.

El senyor Rucabado es comença a posar nerviós.

—Diantre! —exclama—. Es veu que ací hi cap tothom, com a la Lliga...

Les seves reflexions queden interrompudes per una visió que el deixa esfereït.

—Verge santa! Aquell que hi ha assegut al cantell d'aquell núvol no és l'Apa?

—I està clar que és l'Apa —fa l'àngel del guarda-robes—. Per què us estranya tant! Si és un bon xicot...

—Un bon xicot! I jo que vaig fer 3.333 articles per demostrar que escrivia en col·laboració amb el Maligne!...

L'àngel somriu una mica per sota l'ala, i diu:

—És un *trop de zèle*.

I aleshores, En Rucabado fa un esforç per aclarir-se una mica les idees:

—Escolti. ¿Vol dir que això és el cel de debò? No es tracta pas, què li diré jo, d'una mena de sala d'espera per tenir la gent en quarantena?

—No, home, no. Això és el cel. Que jo sàpiga, no n'hi ha pas d'altre... El que passa és que vostè, sap, amb allò de la *Catalunya Social* exagereu una mica... A En Sagarra mateix, que és un tros de pa, li han dit cada cosa...

—Com? —esgaripa En Rucabado—. Sagarra heu dit? Que potser també és aquí aquell perdut?

—I on volíeu que fos, sinó aquí? Precisament ara està actuant en una sessió poètica que el doctor Borralleras ha organitzat a honor de les onze mil verges...

El pobre Rucabado queda aclaparat. Les mans enlaire, els ulls a tres quarts de quinze, va dient paraules intel·ligibles i salta de núvol en núvol, completament esmaperdut. Un sant baró se n'apiada i l'embolcalla amb el seu mantell morat.

—No us ho prengueu així —li diu dolçament—. Heu fet una mica el *primo*, però no n'hi ha per desesperar-se... Tingueu resignació... Preneu exemple de mi, què diantre!

Josep Maria Planes

La Rambla de Catalunya (14 juliol 1930)

Montoliu i Rucabado eren cul i camisa. Francesc Madrid escriu (*L'Esquella de la Torratxa*, 1-II-1929), arran de la crítica que Montoliu fa d'*All i salobre*, de Sagarra, que “aquest senyor i En Ramon Rucabado han acaparat l'asisme intel·lectual”.

Montoliu devia celebrar que el corresponsal de *La Veu* a París, Alfons Maseras (Zenon) parlés l'any 1925 de la grisor espiritual de Proust i, sobretot, que el 14 de juliol del 1926 afirmés que el seu paper anava de baixa.

I maleir els ossos al director quan el diari va deixar que els catòlics Josep Maria Junoy, Octavi Saltor o Manuel Brunet esmentessin amb afecte l'escriptor. Sobretot, quan va acollir, en dues parts —25 de setembre—4 d'agost

del 1931— un article de Marià Manent sobre la recepció de Proust, encara que el poeta catòlic hi confessés que era de doldre que aquesta obra riquíssima, densa com poques, fos ombrejada per una manca de sentit moral, d'aquella tercera dimensió espiritual que dona llur veritable profunditat a les amples pintures humanes d'altres grans escriptors, com Dickens i Dostoïevski.

Rucabado i Montoliu es quedaran pràcticament sols, en la seva campanya moral contra Proust, perquè ni entre els catòlics aconsegueixen triomfar.

També prediquen en el desert els qui el desqualifiquen literàriament. Com l'avantguardista J. Pérez-Jorba que, des de París, recull Vinyet Panyella, publica a *Terramar* (1919-1921) una

furiosa diatriba contra Proust, tractant-lo d'“esperit de bugadera”. O, també des de París, Pau Lionel parla a *L'Esquella* el 1923 d'una senyora que té “l'impagable heroisme de llegir les obres somolents i soporíferes de Marcel Proust”, judicis que s'allunyen radicalment del reconeixement literari que li dedica Rucabado, el Veillot dels “olors de Barcelona”, com l'anomena, a *La Vanguardia*, Mario Verdaguer, parent de la seva dona, en referència al periodista francès vaticanista i anti-republicà Louis Veillot (1813-1883), autor d'*Els olors de París* —en oposició a *El perfum de Roma*— més papista que el papa, com Rucabado.

Lluís Bonada